

Digitālo un caurviju kompetenču mācību vajadzības Eiropas bibliotēkās

Publicēts: 31.10.2020.

[DigitalBiblio](#)

[Bibliotēkas](#)

Kultūras informācijas sistēmu centrs BIBLIO projekta ietvaros sadarbībā ar partneriem no Beļģijas, Bulgārijas, Grieķijas un Itālijas šī gada vidū īstenoja pētījumu, lai noteiktu digitālo un caurviju kompetenču mācību vajadzības Eiropas bibliotēkās.

BIBLIO projekta mērķis ir noskaidrot bibliotēku speciālistiem Beļģijā, Bulgārijā, Grieķijā, Itālijā un Latvijā trūkstošās prasmes, kas radušās digitālo pārmaiņu rezultātā. Pamatojoties uz šīs izpētes rezultātiem, atbilstoši jaunajiem darba profiliem, tiks izstrādāta profesionālās apmācības programma, kas tiks arī izmēģināta un novērtēta MOOC vidē.

Projekta ietvaros īstenotā pētījuma mērķis bija noteikt digitālo un caurviju kompetenču mācību vajadzības Eiropas bibliotēkās, lai tām palīdzētu pāriet uz digitālo laikmetu un, izmantojot mūsdienās pieejamās tehnoloģijas, uzlabotu esošos pakalpojumus un izstrādātu jaunus. Pētījuma laikā tika izmantota holistiska pieeja dažādu aspektu noskaidrošanai, lietojot gan kvalitatīvās, gan kvantitatīvās metodes.

Pētījuma ietvaros galvenokārt tika pētītas publiskās bibliotēkas, tomēr, ja varēja gūt ieskatu arī no cita veida bibliotēkām, tad arī tas netika ignorēts.

Pētījums tika veikts, izmantojot dažādas metodes – dokumentu izpēte, mācību vajadzību aptauja, padziļinātas intervijas ar bibliotēku profesionāļiem un labākās prakses intervijas ar profesionālās apmācības sniedzējiem.

Pētījuma rezultātā ir izstrādāts ziņojums ar rezultātiem par katru valsti un veikta to salīdzinoša analīze. Pamatojoties uz pētījumu rezultātiem, izstrādāti divi jauni darba profili, kas tiek izmantoti turpmākajās projekta aktivitātēs – izstrādājot profesionālās

apmācības programmas un specializēto apmācību.

Dokumentu izpēte

Dokumentu izpētes rezultātā secināts, ka trūkstošās prasmes Beļģijā, Bulgārijā, Grieķijā, Itālijā un Latvijā ir atšķirīgas. Bulgārijas bibliotekāri vēlas apgūt digitālās prasmes un viņu izejas pozīcijas ir zems prasmju līmenis. Digitālo prasmju prasības Itālijā, Latvijā, Beļģijā un Grieķijā paredz, ka no bibliotekāriem ir sagaidāms pamatlīmenis ar iespēju paaugstināt kvalifikāciju atkarībā no pieejamajām neformālās apmācības iespējām.

BIBLIO projekta īstenotāju konsorcijs iepriekš veiktie pētījumi atklāj, ka bibliotēku speciālistiem nepieciešamas pedagoģiskās iemaņas, jo tiek sagaidīts, ka bibliotēkās tiek īstenoti bibliotēku lietotājus izglītojoši pasākumi. Šis prasmju kopums jāpapildina ar prasmēm analizēt lietotāju vajadzības, jo bibliotekāri ir klient-orientēti speciālisti, viņiem jāspēj identificēt lietotāju vajadzības, tās paredzēt un savlaicīgi uz tām reaģēt.

Aptauja

Mācību vajadzību aptauja bibliotēku speciālistiem, norādīja uz trīs vājajām vietām atbilstoši Eiropas digitālo kompetenču ietvaram (DigComp 2.1) šādās kompetenču jomās – drošība, digitālā satura veidošana un problēmu risināšana.

Dati tika iegūti lūdzot respondentiem aizpildīt pašnovērtējuma anketu. Atsevišķas kompetences jomas var būt svarīgākas atkarībā no konkrētām darba lomām; tomēr bibliotekāriem jābūt vismaz vidēja līmeņa prasmēm visās DigComp 2.1 kompetences jomās.

Bibliotēku speciālisti, kuri atbildēja uz aptauju, kopumā šķita motivēti un apzinājās nepieciešamību atsvaidzināt savas prasmes, kā arī dažādas apmācības vajadzības, lai veiktu savus pienākumus:

- saziņa tiešsaistē un bezsaistē,
- saziņa un mijiedarbība ar lietotājiem,
- zināšanas par digitālā satura izveidi,
- tehnoloģisko izmaiņu izpēte,
- informācijas, datu un medijpratības pilnveidošana,
- kopienas novērtējums un tās veicināšana.

Padziļinātas intervijas

Kopumā respondenti uzskatīja, ka kvalifikācijas paaugstināšana ir nepieciešama visā bibliotēkas speciālista karjeras laikā lai sekotu tehnoloģiskajām izmaiņām un iegūtu atbilstošas zināšanas. Vairāki respondenti norādīja, ka bibliotekāri var justies pārliecināti par savu medijpratību, tomēr viņiem ir regulāri jāpiedalās apmācībās, lai iegūtu jaunas zināšanas un prasmes, kas atbilst informācijas videi. Vairāki respondenti atzīmēja, ka bibliotekāriem trūkst digitālo prasmju, jo notiek paļaušanās uz vienu vai dažiem darbiniekiem ar attiecīgajām prasmēm. Tādēļ, lai sasniegtu atbilstošu bibliotēku speciālistu digitālo autonomiju, visiem darbiniekiem jānodrošina darbam nepieciešamo digitālo prasmju pamatlīmenis. Daži respondenti uzskatīja, ka bibliotekāri ir jānodrošina piedalīties neformālajās mācībās.

Tomēr viena no galvenajām problēmām visās BIBLIO projektā pārstāvētajās valstīs ir tā, ka bibliotēku darbība daļēji tiek saistīta tikai ar bibliotēkas krājumu.

Profesionālā izglītība un apmācība, labākās prakses intervijas

Visas īstenotās intervijas attiecās uz dažādām digitālās kompetences jomām. Kopumā ir atzīts, ka bibliotēku pakalpojumiem jābūt vairāk orientētiem uz digitalizāciju un bibliotēku speciālistiem jāspēj izmantot digitālie rīki, lai sniegtu informācijas pakalpojumus savām kopienām. Latvijā bibliotēkas tiek uzskatītas par "digitālajiem aģentiem", kas var sasniegt plašu iedzīvotāju loku, un tāpēc būtu jāapsver iedzīvotāju prasmju pilnveidošanas iniciatīvas tieši bibliotēkās. Šāda pieeja ir viena no labākajām praksēm, jo tās

nodrošināt bibliotēku speciālistus ar jaunākajām zināšanām par e-pakalpojumiem un padarīt bibliotēkas par piekļuves punktu bibliotēku lietotājiem, kuriem nav pieejamas tehnoloģijas.

Labākās prakses intervijas apliecina, ka ir nepieciešamas dažādas mācīšanās iespējas, lai ļautu izglītojamajiem līdzsvarot profesionālās un personiskās vajadzības. COVID-19 pandēmijas laikā bija iespējams turpināt apmācību programmas, tiešsaistē nodrošinot vismaz teorētisko moduļu apguvi ar iespēju vēlāk tikt klātienē. Tikai dažos labākās prakses piemēros tika izmantots vienīgi tiešsaistes apmācību formāts, un daudzās mācību programmās bija iekļautas arī praktiskās nodarbības.

Tā kā BIBLIO projekta ietvaros plānotās profesionālās izglītības un apmācības mācību programma ietvers arī praktiskās aktivitātes, secināts, ka jauktais formāts, kura mērķis ir tiešsaistē sniegt teorētiskās zināšanas un satuvināt izglītojamās praktiskām aktivitātēm klātienē, ir labākais risinājums. Vairāki intervētie no dažādām valstīm norādīja, ka, viņuprāt, sadarbības un atbalsta vide ir laba iespēja izglītojamajiem mācīties vienam no otra un izveidot atbalsta tīklu starp bibliotēkām. BIBLIO projekta sniegtajai mācību pieredzei vajadzētu veicināt līdzīgu sadarbības pieeju, lai veicinātu dalīšanos ar katras valsts labo praksi visā Eiropas kopienā.

Darba profili

Balstoties uz veiktā pētījuma rezultātiem, ir izstrādāti divi dažādi darba profili –kopienas iesaistes un komunikācijas darbinieks un digitālās transformācijas veicinātājs. Visa pētījuma laikā bibliotēku speciālisti norādīja uz komunikācijas prasmju, sabiedrības iesaistīšanas un digitālo prasmju nepieciešamību darbā.

Veiktā pētījuma ziņojumā ir detalizēti izklāstīti jaunie darba profili un tajos ir apkopota pētījumā iegūtā informācija, kas arī noveda pie divu profilu izveides, kas ir saistīti ar galvenajām prasmju un apmācību vajadzībām – pirmais profils izstrādāts, reaģējot uz komunikācijas un kopienas apmācības vajadzībām, otrs – kā atbalsts digitalizācijai un tai nepieciešamajām tehniskajām prasmēm.

Darba profilu mērķis ir uzlabot visu bibliotēku speciālistu digitālās prasmes vismaz līdz DigComp 2.1 jomas “vidējam” līmenim. Bibliotēku speciālistu digitālo un caurviju prasmju uzlabošana palīdzēs nozarei digitālās transformācijas ceļā, kā arī ļaus saprast, kā reaģēt uz tehnoloģiju nepārtraukto attīstību.

BIBLIO projektā veiktie pētījumi ir saistīti ar bibliotēku speciālistu prasmēm, kas nepieciešamas digitālās pārveides rezultātā. Šis projekts paver iespēju turpmākiem pētījumiem par to, kā digitālās tehnoloģijas var tikt integrētas bibliotēkās un ar to saistītajām jaunajām prasmēm.

Vairāk informācijas:

Inga Niedra

Kultūras informācijas sistēmu centra

vecākā referente

Tālrunis: 67843084; e-pasts: inga.niedra@kis.gov.lv

<https://www.kis.gov.lv/lv/digitalo-un-caurviju-kompetencu-macibu-vajadzibas-eiropas-bibliotekas>